

Anna Whitaker

Sodan kunnia.

Eilen näin joitakin sodan urhokkaita, mutta nimettömiä sankareita. Heillä on riittämiin aikaa miettiä sitä kunniaa ja mainetta, joka liittyy historian suurimpaan sotaan.

Heidän päivänsä ovat pitkät ja yksitoikkoisen harmaat. Heidän elämänsä on »rauhaa», joka vain hetkeksi keskeytyy, kun joku tovereista »viedään pois taisteluista viimeisen kerran» tai kun sairaalan orkesteri soittaa kapelissa.

Näitä sotaurhoja on nimitetty »meidän työkyvyttömiksi veteraaneiksemme». Veteraaneiksi — 20—28-vuotiasta nuorisoa!

Täällä he elävät — hädin tuskin elävät.

Kaikissa sotaan osallistuneissa maissa on tällaisia sairaaloita.

Hal yritti viime viikolla tehdä itsemurhan. Kiittämätön nulikka! Hal, joka on »ainoastaan» alaruumiistaan halvattu! Hal, joka voi täydellisesti liikuttaa toista kättään! Hal, jonka toiselle poskelle vielä on jäänyt veitikkamainen hymykuoppa! Hal, joka, jos hän oikein yrittää, eikä tuhlaa aikaansa, saattaa 6 viikossa valmistaa tilkkumaton, josta hän, jos onnestaa, voi ansaita 5 dollaria!

Järjestysmies oli tosiaankin kummastunut Hal'in itsemurhayrityksen johdosta. Sillä Hal on onnellinen. Hän voi esim. puhua, tupakoita, vieläpä pelata korttiakin.

Jos Tommy olisi yrittänyt tehdä itsemurhan, olisi se ollut ymmärrettävissä. Tommy ei voi liikuttaa lihastakaan. Tommy ei voi sanoa sanaakaan. Tommy makaa viikosta viikkoon, kuukaudesta kuukauteen, vuodesta vuoteen kuin kuollut. Siitä huolimatta on Tommylla tämän kuolleen naamion alla selvä ja terävä järki. Tommy ymmärtää. Täytyy vain keskustella hänen kanssaan kysymyksin. Hän räpyttelee silmiään vastatessaan kieltävästi.

Ottavatko sinut toisinaan ajelulle, kysyin?

Tommy tuijotti räpyttelemättä.

Hyvä! Tommy ei siis ollut unohdettu.

Sairaanhoitajatar kiiruhti selittelemään, että eräs nainen kyllä oli ottanut Tommyn ajelulle 2 tai 3 kertaa, mutta, että se oli hyvin hankalaa ja huomiota herättävää. Ja viimeisenä kolmena viikkona oli tällä naisella ollut niin kii-

re joulunvalmisteluissa, että ajomatkat olivat jääneet.

Tommy voi häiriintymättä jatkaa mietiskelyjään »sodan kunniaista», kunnes tulee hänen vuoronsa »tulla viedyksi ulos».

— — —

George on onnellisempi. Hän voi erään nerokkaan keksinnön ja parin tyynyn avulla saada kurjan raajarikkoisen ruumiinsa ja vaivaisen kätensä sellaiseen asentoon, että voi 5 viikossa kutoa pienen röijyn, jonka »Veteraanimyymälä» voi edullisesti myydä 2 dollarista.

Nämä röijyt, nämä kahden dollarin ansiot ovat Georgelle osa »sodan kunniaa». Se on aivan varma. George tietää, että hän tulisi huluksi, ellei kykenisi röijyjä kutomaan.

Tarkastele häntä, kun hän ottaa silmukan puikolle. Jokainen silmukka on uusi ja kunnianarvoinen voitto! Tuhansia sellaisia voittoja on pienessä pojan-röijyssä. Ja pieni poika kasvaa kentiesi taistellakseen uudessa »kunniallisessa sodassa».

— — —

Tuolla tulee pieni poika — röijyn suuruutta vastaava. Hän pitää äitiään kädestä. Nyt hän juoksee esille. »Isä! isä!», hän huutaa. Ja mies, jota kohti hän juoksee, koettaa parhaansa mukaan kasvojensa vajavaisuudesta huolimatta hymyillä, samalla kun hän laahaa kelvottomat jalkansa kainalosauvojen avulla eteenpäin. Jokaisella askeleella nousevat olkapäät. Mutta mies kiirehtii poikansa luokse, joka on tullut tapaamaan yhtä kansansa sankareista.

Ja isä yrittää puhua, kolme sanaa saattaa hän selkeästi lausua, mutta sitten ääni jo tulee käheäksi, ja puhe muuttuu kirkunaksi. Hänen on ilmaistava tunteensa rakastavasti sivellen poikansa päätä ja melkein rajusti puristamalla vaimonsa kättä, samalla kun hän horjuen, mutta voittaen säilyttää tasapainonsa kainalosauvojen avulla.

Vanhat veteraanit — edellisten sotien ajoilta — jotka istuvat hänen ympärillään, nyökäyttävät päätään ymmärtävin ilmein.

Niin, isä on yksi »onnellisista». Hän saattaa liikkua. Hän osaa valmistaa erinomaisia koristenauhoja kauniille naisille — niin somia nauhoja, että ne aina menevät kaupaksi veteraanimyymälässä. Niin, isä on joka suhteessa onnel-

linen. Miten onnellista onkaan hänen katsoa tulevaisuuteen, varsinkin jos hän voi nähdä, että hänen poikansa, liha hänen lihastaan ja veri hänen verestään, myöskin kerran tulee osalliseksi sodan kunnian ja maineesta.

— — —
Sairaala on täynnä näitä veteraaneja. Kaikissa maissa on niitä.

»Mitä voisin tehdä lieventääkseni kuorumaanne?» kysyin kuiskaten eräältä näistä nuorista miehistä.

»Tulkaa ja puhukaa kanssamme, niinkuin puhutaan ihmisten kanssa. Olkaa itse iloisia, ja virkistäkää meitäkin. Niinkuin tiedätte, elämme hiukan toistemme kustannuksella tässä maailmassa.»

Ja hän hymyili. — ei katkerasti eikä ivallisesti. Hän hymyili niinkuin olisi laskenut viatonta leikkiä.

— — —
Kaikki Te, jotka työskentelette maailmanrauhan hyväksi, jotka puhutte siitä, kirjoitatte siitä ja rukoilette sen puolesta — minä sanon teille, ettette voi kuvitella sodan kauhuja, ennenkuin olette nähneet nämä poikamme, nämä suuren sodan sortuneet sankarit. — Teillä saattaa olla mielikuvitusta, myötämielisyyttä ja korkeita aatteita, mutta käynnin jälkeen yhdessäkin tällaisessa sairaalassa, joka on täynnä tajvaisiin ulottuvaa, vastustamanne rikoksen kirousta, tulette raivoissanne nousemaan sodan ihannoimista vastaan.

— — —
Mitä on tämä viimeinen sota aikaansaanut? Ajatelkaa. Eurooppa, koko maailma seisoo nyt sotavalmiina, väärin vakuuttaen, että »tie rauhaan on varustautumista sotaan.»

Eräs intoilija Serbiassa murhasi itävaltalaisen ruhtinaan ja senjälkeen oli koko maailma tulessa! Mobilisointia — joukkoja aseisiin — rummunpörrätystä — torvien puhallusta — lipujen liehuntaa — ulkonaista koreutta ja sodan kunniaseppeleitä! Ja me lähetimme kuukausi kuukaudelta, vuosi vuodelta poikamme sotaan, kohti kuolemaa ja kärsimyksiä. Me lähetimme heidät kostamaan vieraan ruhtinaan kuolemaa.

Jotka kuolivat, kuolivat turhaan. Jotka jäivät raajarikoiksi, elävät katkeroituneina päivittäisessä kurjuudessa. Ne, jotka pääsivät vaurioitta, vaativat hyvitystä. Keinottelijat rikas-

tuivat. Kokonaiset kansat joutuivat onnettomuuteen ja alennustilaan.

Ne, jotka murhasivat, silpoivat ja kiduttivat poikamme, ja joita meidän poikamme opetettiin murhaamaan, silpomaan ja kiduttamaan, eivät olleet heidän vihollisiaan. Villiintyneessä, mutta järjestelmällisessä tappamisessa, isänmaallisuuden nimessä vietiin heidät taisteluun, meidän itse kunkin sokeana itsellemme uskottellen, että »Rauhanruhtinas» oli meidän puolellamme.

— — —
Me naiset voimme lopettaa sodan nyt. Olemme ensi kerran historiassa tilaisuudessa siihen. Meille naisille on luonteenvastaista ihannoita niin julmaa asiaa kuin sotaa. Käykää invalidisairaalassa! Ajatelkaa, että nämä ruumisrauniot, sielullisesti polttomerkillä leimatut hylty ovat rakastettuja poikia, ovat valiojoukkoa, sitä ihmiskunnan kukkaa, jonka nainen on maailmalle antanut.

Kaikki maailman naiset! Minä vannotan teitä tekemään maailmanrauhan vakauttamisen elämämme pääasiaksi. Älkää asettako etualalle naisen yhdenarvoisuusvaatimusta miehen rinnalla, eikä liioin kieltolakia, eikä palkkausjärjestelmän uusimista tai yhteiskunnallista lainsäädäntöä. Kaikki nämä asiat ovat jo tarpeeksi hyvällä kannalla vajavaisessa, vihanalaisessa, sotahullussa ja epäinhimillisessä maailmassamme, n i i n k a u a n k u i n valtiomiehet vielä voivat ja uskaltavat julistaa sotaa vapaan kansan nimessä.

Benjamin Franklin on sanonut: Ei ole koskaan löytynyt mitään hyvää sotaa.

Viimeinen ja suurin sota oli häikäilemättömin julmuudessaan, pirullisin ja samalla tarpeettomin kaikista. Ei kellään ihmisellä ole mitään korvausta annettavana näille raajarikkosille, viimeisen »voitokkaan ja kunniallisen sodan» uhreille.

Toivoisin, että jokainen nainen voisi vieraila invalidisairaalassa ja siellä tekisi tuon ainoan lujan päätöksen: tehdä kaikkensa sodan poistamiseksi kansainvälisten riittäisyyksien ratkaisuvälineenä ja kansallisen »kunnian» puolustuskeinona.

Alma Whitaker'in,
vanhoill. maailmanlehden »Times»in
avustajan mukaan.